

УДК 632.51

ПОШИРЕНІСТЬ ТА БОРОТЬБА ІЗ БУР'ЯНАМИ В ХАРКІВСЬКІЙ ОБЛАСТІ

Савченко Емілія, студентка ЕК 35

науковий керівник: **Любимова Н.О., д.т.н., проф.**

*Харьковский национальный технический университет сельского хозяйства
имени Петра Василенко, м. Харків*

Звичайно інтенсивний процес контролювання бур'янів має місце лише на орних землях і під багаторічними плодово-ягідними насадженнями та виноградниками. На більшості інших територій зусилля щодо знищення бур'янистої рослинності набагато менші або тимчасово відсутні. Аналіз структури категорій земель різного призначення дає підстави вважати, що проблемою бур'янів господарюючі суб'єкти і гербологи можуть опікуватись щонайменше на 80% території України. Це, крім земель сільськогосподарського призначення, можуть бути території населених пунктів, промислових об'єктів, шляхів сполучень, рекреаційних зон, землі лісового і водного фондів. На земній кулі, де в цілому сприятливих ґрунтово-кліматичних умов ведення сільського господарства і проживання людей значно менше, ніж на Україні, відсоток території, де може стояти проблема бур'янів можливо оцінити величиною вдвічі нижчою.

Бур'янова рослинність орних земель відносно непогано вивчена. Чого не можна сказати щодо її рудеральної частини. Тому важливо заповнити цю прогалину, що дасть можливість оцінити роль окремих представників флори на територіях, не зайнятих сільськогосподарськими культурами. Певна частина рослинності, які відносять до бур'янів, має чи може мати різноманітне корисне використання: кормове, харчове, медоносне, декоративне, ґрунтозахисне та інше. Деяка невизначеність поняття «бур'ян», відсутність чіткої межі між дикорослою рослинністю, з одного боку, і синантропним елементом рудеральних і лукопасовищних фітоценозів, робить важкою, майже неможливою, задачу визначення точної кількості видів бур'янів.

В умовах Харківської області на полях виявлено 237 видів бур'янів. З них дуже широко, помірно, мало і дуже мало поширених віднесено відповідно 4,6; 7,2; 13,5; 27,4 і 47,3 % видів. До групи дуже широко поширених бур'янів увійшли 11 видів: *Echinochloa crusgali* (L.) Beauv., *Setaria glauca* (L.) Beauv., *Amaranthus retroflexus* L., *Cirsium arvense* (L.), *Sonchus arvensis* L., *Convolvulus arvensis* L., *Chenopodium album* L., *Fallopia convolvulus* (L.) A. Love, *Polygonum lapathifolium* L., *Sinapis arvensis* L., *Stachys annua* L. Ця група, як й інші, дуже неоднорідна. Якщо перші три види є безсумнівними лідерами серед польових бур'янів, як за своєю чисельністю, так і за масою, то останні два можна перевести з групи дуже широко поширених до поширених.

Методи боротьби з бур'янами стають все більш екологічними. У різні часи люди боролися з бур'янами. В давнину землероби бачили в нашесті бур'янів прокляття, яке було надано їм божественними силами. Але, тим не менш, «виривали» непотрібну рослинність вручну. Наприклад, дві тисячі років тому у працях Плінія «Природна історія» нагадувалося, що прополка є найважливішим заходом у хорошому господарстві.

В наш час існують агротехнічні, біологічні та хімічні методи боротьби з бур'янами. Кожен з цих методів, при правильному використанні, прекрасно працює. Так який же метод обрати і чи існують інноваційні методи боротьби з шкідливими рослинами?

Головним методом боротьби на даний момент є хімічний захист. Вибір хімічних препаратів величезний, всі вони, за словами виробників, ефективно борються з ворогом будь-якої чисельності. Проте вже з'являються бур'яни, які стійкі до раундапу. І тут у людей, що цікавляться, часто виникає питання: якщо хімічні препарати такі гарні, тоді чому європейські країни стали віддавати пріоритет гербіцидам, які є більш екологічними. В Європі найчастіше використовують більш вузькоспрямовані препарати. Вони розроблені на основі природних отрут, наприклад, грибів або бактерій. А відповідь проста. Наші іноземні колеги зрозуміли, що для боротьби з бур'янами (так як і з хворобами, шкідниками) дуже важливо зберегти хороший агроценоз, який в свою чергу забезпечить природний біоценоз.

Ефективність агрометоду дуже висока. Якщо, наприклад, використовувати на полях органічну мульчу (скошена трава, сіно, солома, листя, кора, тирса), то насінням бур'янів і їх проростками, які опинилися під мульчею, будуть активно харчуватися гриби і комахи. До цього ми додаємо прополку, а також не забуваємо про пригноблення якогось числа бур'янів самою культурою. В результаті, за розрахунками спеціалістів, через п'ять років залишається мінімум насіння «шкідливих сусідів». Щоб зруйнувати плужну підоснову, достатньо мати щілеріз або чизель. Для того, щоб органіка залишалася на полях необхідний мульчувач–подрібнювач. Вся обробка ґрунту проходить на глибину не більше, ніж на 5 см. Дуже хорошим методом можуть стати продовжені посадки. Поле не порожнє та й сільгоспмашини не їздять даремно.

Список літератури

1. Зуза В.С. До питання поширеності бур'янів / В.С. Зуза // Наук. пр. Ін-ту біоенергетичних культур і цукрових буряків. - №20, 2017. – С. 68-73.